

جزوه حقوق مدنی 2

برای دانلود جزوه اینجا کلیک کنید

1- فایده ای که به اشیا مالیت می بخشد نفع عقلانی است از این رو ماده ی 215 ق.م می گوید مورد معامله باید مالیت داشته باشد و متضمن منفعت عقلانی و مشروع باشد یا در ماده ی 348 ق.م «بیع چیزی که خرید و فروش آن قانوناً ممنوع است و یا منفعت عقلانی ندارد یا چیزی که با بایع قدرت بر تسلیم آن را ندارد باطل است مگر این که مشتری قادر به تسلیم باشد. سزاوار است که برای تسهیل معاملات مردم و احترام به اراده ی آنها ضابطه ی «شخصی» به کار رود و گفته شود که «هر چیزی که برای شخص نفع داشته باشد و آن فرد حاضر باشد در ازای آن مالی پرداخت کند مال محسوب می شود و معامله ی آن درست است» مانند یادگار های خانوادگی از قبیل عکس پدر بزرگ که برای خیلی ها ارزشمند است و حاضریم چندین مقدار بپردازیم و آن را بخریم حال آن که ممکن است برای دیگری ارزشی نداشته باشد.

2- علاوه بر مورد نخست مال باید قابلیت اختصاص یافتن به اشخاص خواه حقیقی یا حقوقی باشد و یا امکان تملک آن ممکن باشد از این رو اشیایی که بر حسب طبیعت و ماهیت با اختصاص یافتن به شخص یا حتی یک ملت سازگاری ندارد مال به حساب نمی آید مثل نور خورشید، هوا، دریا ها و اقیانوس ها. از طرف دیگر برخی از اشیا اگر چه از لحاظ ماهیت و طبیعت قابلیت اختصاص دادن به شخص را دارد ولی بنا به مصالحی در یک نظام حقوقی، امکان تملک آنها برای اشخاص وجود ندارد مثل مواد مخدر که مال محسوب نمی شود.

تعریف مال: در یک معنی ابتدایی و اولیه مال عبارت است از «اشیایی که برای برآورده ساختن نیاز های افراد بشر مفید بوده و دارای نفع عقلانی باشد و نیز واجد قابلیت اختصاص یافتن به اشخاص هستند و مورد نقل و انتقال قرار می گیرند» در این تعریف مال فقط اشیا را در بر می گیرد ولی پیشرفت هایی که در عالم حقوق حاصل گشته به آن معنی گسترده تر داده است. در این معنی مال شامل جمیع حقوقی می گردد که جزء مثبت دارایی اشخاص را تشکیل می دهد اعم از اینکه بر اشیا استقرار یافته باشد یا نباشد مانند حق عینی و دینی مؤلف.

از لحاظ حقوقی مال شامل هر دو تعریفی که از مال کردیم می شود و مبنای تقسیم بندی اموال مادی و غیر مادی قرار می گیرد.

1- اموال مادی: اموالی هستند که توسط حواس پنجگانه می توان آنها را درک کرد.

2- اموال غیر مادی: اموای هستند که با حواس درک نمی شوند فقط در عالم اعتبار موجودند مثل حق انتفاع، حق ارتفاق

انواع اموال: ده ماده اول در قانون مدنی ما مقدمه است بعد از آن مواد اصلی جلد اول شروع میشود. مقنن ما همانند قانون مدنی فرانسه در این باب سه فصل ذکر کرده فصل اول در مورد **اموال غیر منقول**، فصل دوم در اموال **منقول** و فصل سوم در مورد **اموالی که مالک خاص ندارند**.

تقسیم بندی اموال: علاوه بر تقسیم اموال به منقول و غیر منقول تقسیم بندی های دیگری وجود دارد که نسبت به تقسیم مذکور که اصلی است جنبه فرعی دارد. پس ما دو دسته تقسیم بندی داریم: **1- اصلی**، از این جهت که در باب انواع اموال آورده شده است. **2- فرعی**، چون در باب انواع اموال آورده نشده است. مثلاً با تعریف بیع و اجاره در ماده 338 و 466 ق. م. اموال بر دو قسم تقسیم می شود: **1- اموال عین** **2- اموال منفعت**. در جای دیگر اموال به **قیمی** و **مثلی** تقسیم می شود. و در جای دیگر اموال به **1- اموالی که استفاده از آنها موجب از بین رفتن آنها می شود** **2- اموالی که استفاده از آنها موجب از بین رفتن آنها نمی شود**.

اموال را از دو جهت میتوان تقسیم کرد:

(1) به اعتبار ماهیت اشیایی که موضوع حق مالی قرار میگیرند.

(2) به اعتبار اشخاصی که مالک این اشیاء هستند.

اهمیت تشخیص نوع مال مورد معامله یا در واقع ماهیت اشیائی که موضوع حق قرار میگیرند:
مثلاً در اختلاف بین فروشنده و خریدار راجع به مالی که فروشنده بگوید: من اجاره دادم، ولی خریدار بگوید: من خریدم.
و میدانیم که بیع ۱- تملیک عین است به عوض معلوم.
و اجاره ۲- تملیک منفعت است به عوض معلوم.
و در بیع ۳- فروشنده مالک ثمن میشود و خریدار مالک مثن (مبیع).
ولی در اجاره ۴- مستأجر مالک منفعت میشود و موجر مالک عین است.
پس تشخیص نوع مال در نوع قرارداد مؤثر است و نظر قاضی بستگی دارد به نوع مال که عیناست یا منفعت.
بر طبق یک تقسیم اموال داریم: مال: 1- عین 2- منفعت

عین ۱- مالی است که در عالم خارج تجسم مادی پیدا کرده و دارای ابعاد ثلاثه (طول و عرض و عمق) باشد و همچنین با حواس ما قابل درک است. وقتی که عین را در مقابل منفعت به کار میبرند مراد خود مال و همه ی منافع مال است مثلاً با فروش مال ، خود مال و همه ی منافع مال به فروش می رسد . البته ممکن است منافع از خود مال جدا شود و به طور مجزا مورد انتقال قرار گیرد مثلاً در عقد اجاره موجر مالک عین است و مستأجر مالک منفعت. و عینی را که منافعش به دیگری تعلق دارد اصطلاحاً مسلوبالمنفعت گویند.